

Kerndoelen Fries in het Primair Onderwijs

Informatie voor Kamerleden inzake het ministeriële voorstel (19 maart 2004) voor de kerndoelen Fries in het primair onderwijs 2005-2006

Chronologie

1993 - De eerste versie kerndoelen. De kerndoelen Fries zijn *gespiegeld* (identiek) aan die voor het Nederlands. Kerndoelen zijn *streefdoelen*, die de school tenminste in het onderwijsaanbod moet hebben opgenomen. Hoewel ze geformuleerd zijn in termen van leerling-gedrag, betekent dat *niet* dat *alle* leerlingen deze doelen ook *moeten* bereiken als dat pedagogisch-didactisch niet verantwoord en/of haalbaar is. Dit geldt voor *alle* kerndoelen.

Kerndoelen worden om de 4/5 jaar geëvalueerd.

1998 - De tweede versie kerndoelen (in aantal niet 122 maar 103). De kerndoelen Fries zijn *gespiegeld* aan die voor het Nederlands.

2002 - De Commissie Wijnen plaatst het Fries niet langer in het *kerndeel* van het basisonderwijs, maar als *enig* verplicht vak in het *differentiële* deel, daarmee geen rekening houdend met het door Nederland geratificeerde *Europees Handvest voor regionale talen of talen voor minderheden*. De gespiegelde kerndoelen Fries zouden ‘niet goed aansluiten bij de situatie [...] op het grootste deel van de basisscholen’ (Commissie kerndoelen basisonderwijs, p. 31).

2003 - De SLO (Enschede) presenteert een voorstel *Herziening kerndoelen Friese Taal*, waarbij de *spiegeling* met de kerndoelen Nederlands is *losgelaten*. Het Nederlands krijgt 12 kerndoelen en het Fries 4 kerndoelen; de Friese zijn vooral gericht op *enige* kennis en vaardigheid omtrent *mondelinge* taalvaardigheid.

Tijdens de *enige* veldadvisering van de SLO met enkele onderwijskundigen uit Fryslân op 14 mei 2003 in Heerenveen is geprotesteerd tegen dit voorstel: de *gelijkwaardigheid* van het Fries als tweede Rijkstaal wordt genegeerd en inhoudelijk is het niet gericht op verantwoord taalonderwijs waarbij *alle* taalaspecten aan bod komen. In een *compromis*voorstel wordt voorgesteld om de kerndoelen Fries tenminste te verrijken met enkele voor het *Engels* (een *vreemde* taal!!) bedoelde kerndoelen.

Maart 2004 - Op basis van het SLO-advies stelt de minister *eenzijdig* een 6-tal kerndoelen Fries vast en stuurt deze naar de Tweede Kamer. De spiegeling met de kerndoelen voor Nederlandse taal (aantal 12) is *losgelaten*!

De in 2003 door het provinciaal bestuur ingestelde *werkgroep voor de herziening van de kerndoelen Fries* gebruikt deze *voorlopige* en nog *niet* vastgestelde kerndoelen Fries als *werkmateriaal*. Deze werkgroep heeft als opdracht te werken aan een *gedifferentieerd* stelsel van kerndoelen Fries.

Maart 2005 - Provinciale Staten van Fryslân behandelen het rapport ‘Herziening Doelstellingen Fries in het primair onderwijs’ van genoemde provinciale werkgroep, waarin opgenomen zijn de niet door de werkgroep ontwikkelde *ministeriële* kerndoelen Fries. De Staten van Fryslân staan op het standpunt dat de nieuwe kerndoelen voor Fries en Nederlands *volledig gespiegeld behoren* te zijn, omdat op deze wijze de *gelijkwaardigheid* van de kerndoelen (van de beide rijkstalen) wordt gegarandeerd.

Maart 2005 - De minister van OCW ‘neemt kennis’ van het standpunt van de Staten van Fryslân inzake de nieuwe kerndoelen Fries in het primair onderwijs en geeft aan dat ze er verder ‘inhoudelijk niets mee kan’(!). De gedeputeerde wordt geadviseerd zich te wenden tot de Tweede Kamer, waar een voorstel terzake al enige tijd ligt.

September 2005 - De Staten van Fryslân gaan akkoord met het voorstel van genoemde provinciale werkgroep voor een systematiek waarmee verantwoord gewerkt kan worden, gelet op de in taalkundig opzicht heterogene beginsituatie in de Friese basisscholen, zonder daarbij de *verworven rechten* van de tweede Rijkstaal te laten varen.

Commentaar

De enige motivering die gebruikt wordt voor *het loslaten van de spiegeling* van de kerndoelen Fries en Nederlands, is de *spreiding in beheersing van het Fries* in de provincie Fryslân.

Bezwaren tegen deze redenering zijn:

1. Het *loslaten van de spiegeling* van de kerndoelen Fries aan die voor het Nederlands betekent *statusverlaging* van de Friese taal in het Friese taalgebied met *negatieve* gevolgen voor de toekomst.
2. Het naar *beneden* bijstellen van de kerndoelen Fries met als doel de scholen zo beter te kunnen *motiveren* om de kerndoelen in hun aanbod op te nemen wordt door *geen enkel onderzoek* gesteund.
3. Spiegeling van de kerndoelen Fries aan die voor het Nederlands staat een *pedagogische* en *didactische differentiatie* in de scholen op *geen enkele manier* in de weg.
4. Het *gedoogbeleid* van *overheid* en *inspectie* om basisscholen in Fryslân *de vrije hand* te geven bij het wel of niet opnemen van kerndoelen Fries in hun onderwijsaanbod is er (mede) de oorzaak van dat de resultaten van dit onderwijs *ver beneden de maat* blijven.
5. Voor zover er sprake kan zijn van *transfer* van de ene taal naar de andere, verloopt die volgens wetenschappelijk tweetaligheidsonderzoek altijd beter vanuit een minderheidstaal naar een meerderheidstaal dan omgekeerd, zodat men zich niet kan beroepen op het *transferbeginsel* om de kerndoelen voor Fries naar *beneden* toe bij te stellen.

Conclusie

De kerndoelen Fries dienen aan die voor het Nederlands *gespiegeld* te zijn. De meest eenvoudige oplossing is om de formulering van de kerndoelen voor Nederlands ook voor het Fries geldig te doen zijn. Dit geldt niet alleen voor het *basis*onderwijs, maar even principieel ook voor het *voortgezet* onderwijs (basisvorming) en het *speciaal* onderwijs.

Namens de *Feriening Frysk Underwiis* en de *Ried fan de Fryske Beweging*,
drs. Th. Dijkstra (voorz. FFU),
lid van de *provinciale werkgroep Fries in het PO*,
dr. J. van der Bij (voorz. RfdFB)